

Sygn. akt III PUB 3/22

POSTANOWIENIE

Dnia 3 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania K. H.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 października 2022 r.,
wniosku sędziego Sądu Najwyższego Barbary Skoczkovskiej w przedmiocie
wyłączenia od rozpoznawania sprawy III PUB 3/22

**wyłącza sędziego Sądu Najwyższego Barbarę Skoczkovską
od rozpoznania sprawy III PUB 3/22**

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 23 sierpnia 2022 r. pełnomocnik odwołującej się w sprawie III USK 553/21 złożył wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Leszka Bieleckiego w trybie art. 29 § 5 i 6 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 ze zm.).

Pismem z dnia 21 września 2022 r. SSN Barbara Skoczkovska, wylosowana do składu orzekającego w sprawie o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego Leszka Bieleckiego, wniosła o wyłączenie jej od rozpoznania sprawy III PUB 3/22 z uwagi na okoliczności, które mogą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jej bezstronności.

W uzasadnieniu swego stanowiska powołała się na uchwałę połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r.,

BSA I-4100-1/20 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek jest zasadny. Dostrzeżenie przez sędziego możliwości powstania uzasadnionej wątpliwości co do jego bezstronności należy traktować jako argument przemawiający na rzecz wyłączenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 989/22, LEX nr 3345668).

Wnioskodawczyni braku podstaw bezstronności upatruje w tym, że brała udział w wydaniu orzeczeń Sądu Najwyższego, w których wypowiedziano się wprost w odniesieniu do skutków, jakie wywołuje powołanie na urząd sędziego Sądu Najwyższego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Skoro więc została wylosowana do składu mającego zbadać spełnienie wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego w takich okolicznościach powołanego, a dodatkowo miałyby orzekać w składzie z innymi osobami w ten sposób powołanymi, to tego rodzaju orzeczenie byłoby obarczone fundamentalną wadą, o której była już mowa w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2022 r., II PUB 2/22 (niepublikowane).

W związku z tym przypomnieć należy, że w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, Karna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNKW 2000 nr 2, poz. 1 i OSNC 2020 nr 4, poz. 34) przesądzono, że udział takiej osoby w składzie Sądu Najwyższego prowadzi w każdym przypadku do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczności składu tego Sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Tym samym należy przyznać sędziemu prawo do powstrzymania się od orzekania w składzie ukształtowanym ułomnie, zwłaszcza że powołana uchwała, zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904), z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej, co powoduje, że każdy skład orzekający, w tym

także skład jednoosobowy, jest nią związany. Zatem nie można przyjąć odmiennej interpretacji przepisu wyłożonego w tej uchwale, dopóki nie nastąpi odstępianie od zasady prawnej przez odpowiedni skład Sądu Najwyższego.

Jednocześnie nie ma podstaw do konstatacji, że skutki wynikające z powołanej uchwały zostały zniwelowane werdyktem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020 poz. 61), co w ostatnim czasie klarownie wyjaśnił Sąd Najwyższy (zob. szerzej uzasadnienie uchwały z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, LEX nr 3329817). O ile zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są ostateczne, o tyle odnosi się do wszystkich orzeczeń tego organu, w tym także wyroków Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 3 grudnia 2015 r., K 34/15 (OTK-A 2015 nr 11, poz. 185); z dnia 9 marca 2016 r., K 47/15 (LEX nr 2001897); z dnia 11 sierpnia 2016 r., K 39/16 (LEX nr 2086840); z dnia 7 listopada 2016 r., K 44/16 (LEX nr 2146792). Temporalne spojrzenie na skutki powołanych wyżej orzeczeń pozwalają także z perspektywy procesowej dostrzec przeszkody prowadzące do niemożliwości usunięcia uchwały połączonych Izb z porządku prawnego (zob. także wyrok ETPCz z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie Xero Flor przeciwko Polsce, skarga nr 4907/18).

Po wtóre, wnioskodawczynie słusznie powołuje się na utrwalone już orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. wyroki: z dnia 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20). W powołanych orzeczeniach przesądzono, że orzekanie przez osoby powołane do Sądu Najwyższego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. stanowi naruszenie prawa do sądu i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej Konwencja), sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284). Z tego względu orzeczenie wydane z udziałem wadliwie powołanego sędziego stanowi naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii

Europejskiej w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji (por. wyrok Wielkiej Izby ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r., skarga nr 26374/18, Gudmundur Andri Astradsson przeciwko Islandii; wyroki Trybunału Sprawiedliwości UE: z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, AK przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz CP i DO przeciwko Sądowi Najwyższemu, EU:C:2019:982; z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, A.B., C.D., E.F., G.H. i I.J. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2021:153, a w jego wykonaniu wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 maja 2021 r., II GOK 2/18, LEX nr 2687377; wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 6 maja 2021 r., II GOK 3/18, LEX nr 3170844; z dnia 11 października 2021 r., II GOK 20/18, LEX nr 3267075; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2021 r., III PSKP 13/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 11).

Końcowo należy jeszcze podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż w sytuacji wystąpienia ryzyka nieprawidłowej obsady sądu należy podjąć wszelkie środki zapobiegające, a jednym z nich jest instytucja wyłączenia sędziego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 czerwca 2022 r., V KO 43/22, LEX nr 3375645; z dnia 23 czerwca 2022 r., II KO 48/22, LEX nr 3370369; z dnia 28 lipca 2022 r., V KO 69/22, LEX nr 3375652; z dnia 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, LEX nr 3262183).

Z tego względu argumenty zawarte we wniosku są zasadne, a ich racjonalności nie niweczy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 stycznia 2022 r., P 10/19 (OTK-A 2022, poz. 14), zwłaszcza w kontekście standardu strasburskiego, jaki wynika z wyroku ETPCz z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie nr 4907/18 – Xero Flor.

Ostatecznie mamy do czynienia z obiektywnymi przeszkodami w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, które poddają się zewnętrznej weryfikacji (zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2019 r., II CO 208/19, LEX nr 2772528 i powołane tam orzecznictwo). Zatem istnieją podstawy do wyłączenia sędziego Sądu Najwyższego Barbary Skoczowskiej od rozpoznania sprawy III PUB 3/22. W innym przypadku doszłoby do naruszenia opisanych wyżej standardów i tym samym doprowadziłoby do odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2

czerwca 2022 r., I KZP 377/22, OSNK 2022 nr 6, poz. 22). Tego typu konsekwencji należy unikać, licząc jednocześnie, że racjonalny ustawodawca konwaliduje w końcu ułomny mechanizm, skoro procedura nominacyjna, wykazująca nadmierny wpływ władzy ustawodawczej i wykonawczej na powoływanie sędziów, jest ze swej strony niezgodna z art. 6 ust. 1 Konwencji, a przepis ten stanowi o prawie do sprawiedliwego i publicznego rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. W tym sektorze terminologicznym nie ma sporu także między art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 47 Karty Praw Podstawowych UE, skoro w tych przepisach jest mowa o niezawisłym i bezstronnym sędziu. Stąd wynika obowiązek ukształtowania składu sądu nie tylko w myśl prawa krajowego, lecz równocześnie w zgodzie ze standardem skutecznej ochrony sądowej, jaki wynika z Konwencji i prawa UE (doktryna *acte éclairée*). W tym ostatnim układzie oczywiście Unia Europejska nie ma kompetencji do samodzielnego kształtowania (narzucania) organizacji sądownictwa (zresztą nie o to tu chodzi), ale ma uprawnienie do oceny czy sposób realizacji przez państwo jego suwerennej kompetencji odpowiada standardom unijnym (zob. D. Miąsik: System Prawa Unii Europejskiej, Tom 2 - Zasady i prawa podstawowe, C.H.BECK, Warszawa 2022, s. 478-479 i tam podana literatura).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 49 § 1 k.p.c.

[as]